

Festligt, fullsatt (nästan)

Sant och sannolikt i de gångna tiderna

Hänt i gångna tider

Det var sista gången för hösten 2019 onsdagen den 27 november. Det var också sista gången av berättarkvällarnas första fem år som gått till ända med trogen publik, denna gången 84 personer. Under åren har 3970 besökare räknats in till 57 berättarkvällar. Berättarna har varit många, 104 med mycket varierade ämnen. Resuméer finns på webben kaglinge.com under Nätverket Oxie Byar. Programmet för våren 2020 är lagt med start onsdag den 15 januari. Vi kallar det "jubileumsprogram".

En berättande vandringsman

När alla hade bänkat sig och mörkret stod tätt där ute på landet i Krumbý, kom en underlig kuf linkande, stödd på en lång hasselkäpp, in i värmen och sökte gemenskap.

Något lugg-sliten med en rock som mest bestod av hål. Han hälsade artigt och sa att han hette Mickel, Mickel från Lång-hult... i Småland.

Kanhända hade han både löss och loppor.

Sen började han berätta de mest härresande historier om hemska händelser på olika orter mest i Skåne. Om de nu inte var helt sanna så var de i alla fall åtminstone sannolika, eller...?

Förklädd vältalare

Men visst var det folkberättaren *Per Gustavsson* i sitt alter ego*), en Mickel som faktiskt har levt

en gång och varit en omtalad och ofta välkommen berättare.

Det mesta som berättades hade hänt för hundra år sen, kanske många hundra, och då är det ju inte lätt att veta vad som är sant eller ens sannolikt. Men nog kan det ha funnits en borg-herre på Dronning Margarethes tid som var grym mot torpare och bönder och förstås omtalades därefter och gick ett bistert öde till mötes. Nog kan det ha funnits en präst i Östra Skrävlinge i Husie socken och en dragon Tilly och ett värdshus, där saker har hänt, fast den byn inte längre finns kvar ens på mer än 200-åriga enskifteskartor.

Nog kan en husmor ha avvisat en tiggarkärring med åtta barn och skällt för att tiggaren hade skaffat sig så många oförsörjda barn. Och därmed slagit igen dörren för henne. Men ingen kan

Anita, tösen i Toarp och Alf och eftersnack

veta om det är sant att denna bondmora sedan straffades med att få föda fyrlingar, men så blev det sagt. Men de krypen levde inte länge.

Välkänd bäckahäst

Att Bäckahästen skrämde barn och vuxna vid Albäcksån i Trelleborg kunde dock för kvällen verifieras av denna skrivares egen hustru, som sen barnsben varit hemmavid där. Så den där Mickel i Långhult var inte helt ute och reste, även om han hade kommit ända från Bjärnum i Göinge till denna afton.

Om varulvar och troll som dansar på julnatten, om spånad som blir till intet för att tråden fuktas med kristet spott och om den i Oxie så välbekante Nicke Ping berättades också, allt på ett livligt och inlevelsefullt sätt som inte låter sig återges i text. Ju mer Mickel berättade, desto mer förstod man väl att det måste vara sant ändå. Eller?

Leta upp platserna!

Men, käre läsare av denna resumé, hav tröst. Till våren utkommer Per Gustavsson med en bok med bilder och kartor som visar platserna där för oss så övernaturliga saker har hänt. Hör av er, vi förmedlar beställningarna. Adresser i programbladet på www.kaglinge.com, leta upp Nätverket Oxie Byar.

Anita Hansson och Ester Gullander

I Toarp växte en liten flicka upp i slutet av 40-talet och början av 50-talet. Per Gustavsson nämnde berätterskan från Toarp *Ester Lundén Gullander* (1890-1978, se Oxie H:ds Hembygdsförenings årsbok 2019), som då bodde i Toarp och verkade i bygden som postgumma och skomakare och berättare och folklivskildrare. Anita mindes henne och hur Anitas mor, som hette Syster Mårtensson, fick köra posten när Ester var sjuk och inte orkade. Ända från Karlskrona hade de rest, Ebba Hansson med tre familjemedlemmar, för att bl.a. bekanta sig med den bygd där Ester Gullander nu sent omsider har uppmärksamats. Ebba är nämligen Esters brorsdotter. I salen satt även f.d. trädgårdsmästaren och lokalpolitikern Ingvar Nilsson, född i Oxie 1921 (ja, 98 år pigg). Även han mindes Ester Gullander men beklagade att man på den tiden inte riktigt förstod sig på hur originellt kreativ

hon var, när hon bl.a. uppträdde i Toarps godtemplarsal, där mycket hände och Anita ofta var med.

Från en tid nu så till synes avlägsen kunde Anita berätta om en lycklig men knaper barndom, där de vuxna slet för brödfödan, där mor kånkade vatten och körde tung byktvätt och där man kunde frysa om rumpan på utedasset.

Det fanns djur på gårdarna, kossor, grisar, höns, gäss och det fanns affärer att handla i med julmarknad som var spännande för den som inte hade så stora krav som en "Black Friday" i nutid.

Det fanns också en polis att vara rädd för, kommunalman och kyrkovärd var han dessutom.

Gustaf Pålsson, en legendar i Oxie-bygden.

Anita vandrade bland minnena i sitt lilla Toarp, som blev stort nog, eftersom hon är en berättare med nära till leende och skratt.

Anitas man Alf och Ingvar Nilsson sufflerade henne, Ingvar med namn, för han kommer nog ihåg väl så mycket av det som var på 1940- och 1950-talen. Ulla Christensson, fd lanthandlare i Oxie med stor lokalkännedom var också en duktig sufflös.

Gästerna från Blekinge, som undrar över släktingen Ester Gullander, fick nog erfara att hennes tid på jorden i Oxie socken har satt spår som kan följas idag mer än 40 år efter hennes död.

Per Ragnarson

Foto: Kjell Wihlborg

* Per Gustavsson är f.d. barnbibliotekarien som inspirerades till att bli en berättare av folktraderade ruskigheter, tomtar, knytt och troll. Ett smakprov finns på kontaktvägen pergustavsson.nu/kontakt. Per bor vid Sjövägen i Bjärnum i en nog så förtrollad Göinge-bygd.

Avtackade med bl.a. årsböcker